

Del 1000 al 2000: les po

La imatge que ens ha arribat de l'any 1000 és la de temor a la fi del món, de fam, malalties i catàstrofes naturals. A punt d'arribar a l'any 2000, podem comparar algunes d'aquelles pors amb les que existeixen avui.

Tot va començar quan els terrors de l'any 1000". Aquesta és la primera frase de la novel·la *Cercamón*, que Lluís Racionero va publicar el 1982. La narradora de la primera part del llibre explica que a la Seu d'Urgell "els terroritzats pagesos de totes les rodalies s'acollien a l'única protecció possible, la que oferien els murs sagrats i la forta presència del bisbe Ermenegol". I enumerava els presagis funestos que s'anunciaven: fam, pestes, estels, dones parint prematurament, animals monstruosos... Aquesta és la imatge que tenim de l'any 1000: un poble atemorit pel final del mil·lenni. La data invita a la superstició, el nombre mil sembla assenyalar el final d'algun cicle. El capítol XX de l'Apocalipsi de Sant Joan en fa referència: un àngel va prendre el drac, que és el diable, Satanàs, i l'encadenà per mil anys. En acabar els mil anys Satanàs seria alliberat.

Aquestes paraules encaixen perfectament amb el desig de tenir delimitats els cicles de la història. Enfront de la inseguretats, de la incertesa, la delimitació de les èpoques bones i dolentes permet preparar-se per als temps futurs.

Les pors de l'any 1000 són, com han explicat historiadors com Georges Duby o Edmond Pognon, una llegenda romàntica. Una sola crònica de l'època feudal parla de l'any 1000 com d'un any tràgic: la de Sigebert de Gemloux. Però va ser escrita al segle XII i, per tant, no prové d'un testimoni directe. Però sobre aquesta crònica es va recolzar una llegenda iniciada el segle XVI.

Al Renaixement, el menyspreu contra l'època fosca, tenebrosa de l'alta Edat Mitjana trobava en aquestes llegendes una imatge útil. Així, l'any 1000 ha quedat com una època plena de pors i supersticions, un moment en què la gent, atemorida, esperava, tot resant a les esglésies, la fi del món. Si hi afegim els relats que barregen nombrosos esdeveniments que no succeïren simultàniament —cometes, eclipsis, nadons deformats, fam, malalties— la imatge de l'any 1000 no pot ser més horrible.

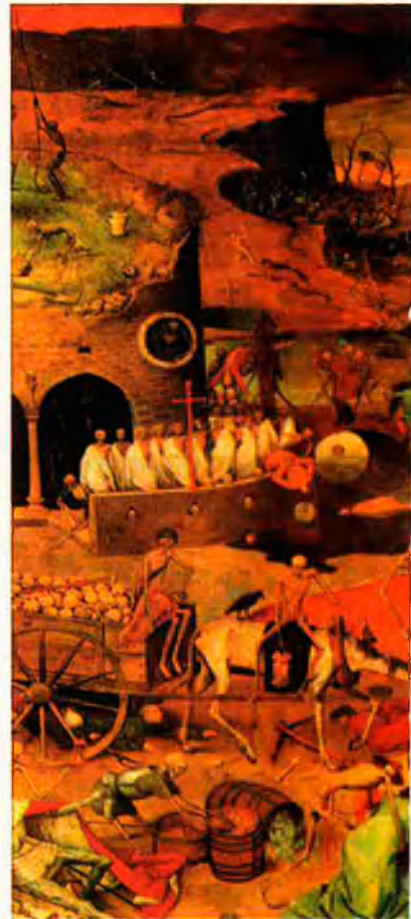
Els missatges apocalíptics existien, si bé eren combatuts per religiosos. Aquests citaven la Bíblia per mostrar que Déu mateix havia dit que desconeixia la data de la fi del món. Però la gent no esperava l'arribada de l'any 1000 plena de pors. Fins i tot hi havia una discrepància: els mil anys que havien de passar fins que Satanàs s'alliberés, s'havien de comptar a partir del naixement de Crist o de la seva mort? Aquest dubte feia que els temors tant es poguessin sentir l'any 1000 com el 1033.

Tot i així, de problemes greus no en faltaven. Les pors de l'any 1000 existien, però es referien sovint a coses més concretes que no pas a desastres imprevisibles. Hi havia por de les epidèmies, de la fam, de les invasions, del dimoni, de la bruixeria, de catàstrofes naturals...

Però, ara que es va acabant el segon mil·lenni, no trobaríem pas pors i supersticions semblants? El món ha avançat molt, el progrés s'ha estès, el coneixement ha derruït mites i llegendes. Tot i així, encara que ens considerem en una era ben racional, subsisteixen moltes manies. I sobretot la por de la inseguretats, de l'imprevisible, fan que les pors de l'any 1000 no estiguin tan allunyades de la nostra societat. Amb les lògiques variacions, perquè el món és ben diferent. Però amb més semblances que no creiem, perquè l'ésser humà és el mateix. Per això, salvant les distàncies, podem establir comparacions.

La pesta i la sida. Així, una de les imatges de l'any 1000 és la por de la malaltia. Ens solem referir a la pesta, però aquest problema va ser realment greu cap al segle XIV, quan Europa va viure la pesta negra. L'any 1000 altres malalties feien estralls. La medicina estava poc avançada i les mesures d'higiene eren clarament insuficients.

No mancaren algunes epidèmies de pesta, però una malaltia que sí que féu veritables estralls va ser l'anomenat foc sagrat. Els narradors parlen d'una malaltia que es va estendre des del 956. Els afectats veien com alguns dels seus membres es consumien amb

rs del final de mil·lenni

ARXIU

L'any 1000 ha quedat com una època plena de pors i supersticions. La sida (dalt) ha revifat el temor de les epidèmies.

Viatge a l'any 1000

impressionant rapidesa. Avui sabem que aquest mal, que a mitjan segle XI va reaparèixer, era equivalent al que coneixem com ergotisme –una infecció produïda per menjar farina de sègol banyut– o a l'erisipela gangrenosa.

Un altre problema ja conegut en altres èpoques era la lepra. Rebien aquest nom moltes malalties diferents, que la medicina de l'època encara no distingia. Moltes erupcions cutànies passaven per lepra. La creença que el cos reflectia la podridura de l'ànima duia a rebutjar els leprosos. Se'ls considerava devorats per l'ardor sexual i es creia que calia aïllar-los. A més, el desconeixement de les causes d'una malaltia que feia estralls portava a atribuir-la a la còlera divina.

Avui, una malaltia, damunt de totes, té, per molta gent, significats semblants. Es tracta de la sida. Tot i que alguns diguin que és la pesta del segle XX, la sida, per bé que preocupant, no arriba a la incidència de la pesta negra, que va matar la tercera o quarta part de la població europea.

En tot cas, la comparació amb l'any 1000 provindria de la consideració de la sida com a càstig per a determinats costums. De la mateixa manera que la lepra, la sida encara és considerada per molta gent com la conseqüència d'una vida sexual desordenada, com un càstig moral. Tot i que el nombre de malalts que no es poden classificar en cap grup concret ha augmentat, encara es veu la sida com una malaltia delimitada, que afecta només certs sectors.

D'altra banda, el malalt de sida o el portador del virus viu sovint el rebuig i marginació que els llebreros patien l'any 1000. Si s'aïllava els leprosos o els apestats, avui s'intenta aïllar els sidosos. Les protestes en escoles on hi ha nens seropositius o la discriminació laboral dels malalts de sida recorden aquest rebuig dels malalts de l'any 1000.

En aquella època trobem actituds molt radicals, com ara el tancament de leprosos o el seu confinament. Algunes propostes actuals, com les del neofeixista Le Pen, de crear sidatoris recorden aquelles actituds. Però no sols l'extrema dreta té aquests plantejaments. Als Estats Units, per exemple, es va prohibir l'entrada d'estrangers seropositius. Aquesta és una mesura no sols discriminatòria, sinó també inútil, perquè res no impedeix a un ciutadà dels Estats Units de viatjar a l'estranger, contagiar-se amb el virus i tornar al seu país. Però, a més, recorda el tancament de les ciutats –aleshores emmurallades– per evitar l'entrada de malalts. Tancar les ciutats, tancar les fronteres, són expressions d'un mateix tarannà.

Curanderos i relíquies. Si la lepra o el foc de Sant Antoni tenien, per al poble, un origen sobrenatural, el guariment també s'havia de buscar fora d'aquest món. Per això, hi ha referències constants als miracles o als guariments extraordinaris. Les mans o les accions del taumaturg –que pot ser un rei o un religiós– eren considerades capaces d'eliminar la malaltia, des de la lepra fins a la ceguesa. De la mateixa manera, es produïen guariments gràcies a les relíquies, a les restes dels sants, els ossos. De vegades, el cos sencer és arrencat de la tomba per tal de conservar-lo. És un costum que s'estén en el temps fins molt més enllà de l'any 1000.

Avui, a l'època de la racionalitat, amb l'avenç impressionant de la medicina, pot semblar absurd fer la comparança. Però aquesta superstició continua. Encara hi ha molts remeiers que reben la visita dels qui o bé pateixen un mal que els metges no han pogut guarir, o bé no tenen més malaltia que la seva obsessió per algun presumpte mal recòndit.

En tot cas, només cal prestar atenció a diaris, ràdio o televisió. Lluny de l'any 1000, en-

car hi ha nombrosos bruixots, curanderos que utilitzen mètodes diversos, però que, en tot cas, tenen prou audiència com per viure d'aquesta activitat. Tot i l'impressionant avenç de la ciència, no tots els mals es guareixen. Per això, el curander es presenta com un darrer recurs –o, en alguns casos, un recurs previ a la mateixa medicina–. La recerca dels qui guareixen per mètodes màgics o la contínua referència a "medicines alternatives" no revela més que la impotència davant de certes malalties o la desconfiança sobre el tractament mèdic.

I les relíquies? Sigui per lluitar contra la malaltia o simplement per allunyar els mals averanys, les relíquies, en forma moderna, encara tenen un gran protagonisme a la nostra societat. D'una banda hi ha els braçalets magnètics o els imants que, segons els qui el comercialitzen, eliminen certes dolències. El braçalet compleix el mateix objectiu que la relíquia a l'Edat Mitjana: donar al malalt la confiança que el metge no li pot o no li sap proporcionar.

Encara hi ha nombrosos bruixots, curanderos que tenen prou audiència com per viure d'aquesta activitat. La superstició continua jugant un paper preponderant en ple segle XX.

Però parlar de relíquies també és parlar de símbols. I en això la societat no ha canviat gaire. Avui, el símbol és més present que mai. El fetixisme no és una actitud aïllada, sinó preponderant. Recollir l'americana o el mocador que llença un cantant, apoderar-se de la pilota amb què s'ha jugat un partit de futbol o de la samarreta d'algun jugador, retallar la xarxa de la cistella... Són les relíquies modernes, que arriben a assolir preus monstruosos i que, de la mateixa forma com passava l'any 1000, són susceptibles també de falsificació. Si bé solen tenir un paper purament simbòlic, també permeten d'acontegar la sempiterna superstició humana. Dur posat, a la butxaca o a la bossa, determinat element dona confiança i

sembla atreure els bons fets.

Els nous bruixots. L'eliminació de la malaltia o dels mals averanys recorda la bruixeria. Si calia buscar culpables per als desastres, hipotètiques bruixes podien fer aquest paper. Però la bruixeria era més que això. Era

30 anys
de

Turria

GIMENO

SUBSCRIPCIÓ: (tarifes amb I.V.A. inclòs) 52 números: 7.250 pessetes, 26 números: 3.625 pessetes. Pagament: amb xec. A la nostra oficina o per gir postal: compte corrent postal 11325173 (enviant les vostres dades per carta). **PUBLICITAT:** de dilluns a dijous de 11 a 14 h. i de 17 a 20 h. Divendres de 11 a 14 h. C/ Milagro, 7-2^a 46003 Valencia. Tel.: (96) 392 25 80 - 391 26 01. Fax: 391 54 16.

Viatge a la Catalunya de l'any 1000

Els canvis de l'any 1000 també es notaren a Catalunya. L'aparició de molins d'aigua, una màquina que avui consideràriem rudimentària però que significà poder disposar d'una energia molt més elevada, juntament amb l'aprofitament de canals i de fems i dels nous estris de llaurat, comportaren l'extensió de l'agricultura. Les fargues es multiplicaren i les noves eines facilitaren l'extensió de les terres de conreu. Comencen a aparèixer possessions menors de les habituals i molts pagesos busquen d'establir-se en llocs apartats. Això inicia el sorgiment de masies disperses, característiques del nostre país.

Políticament, l'expedició d'Al-Mansur contra Barcelona féu adonar-se de la inutilitat de la postura pro-califat de Còrdova mantinguda per Borrell, comte de Barcelona. El jurament de fidelitat als reis francs a canvi de protecció no quallà, pels problemes interns d'aquests monarques. Fou així com, finalment, els comtats de la Catalunya Vella abandonaven la seva dependència. Així neix la Catalunya sobirana –que no seria reconeguda jurídicament, però, fins al 1258, amb la signatura del tractat de Corbeil entre Jaume I i Lluís IX de França. Després vindria l'extensió per la Catalunya Nova –al sud i a ponent de la conca del Llobregat– i més endavant la conquesta del País Valencià i de les Illes Balears.

Avui, els vestigis que ens queden de l'any 1000 són escassos. Molts monuments han estat destruïts i d'altres han patit sobreedificacions o restauracions que no els fan bons exemples artístics o arquitectònics de l'època.

Tot i així, hi ha indrets que permeten fer un viatge a l'any 1000. Així, els monestirs de Sant Miquel de Cuixà i de Sant Martí del Canigó, al Conflent, són emblemàtics. També ho és el de Ripoll, per bé que molt transformat. A l'Empordà hi ha el monestir de Sant Pere de Roda. La Porta Ferrada, a Sant Feliu de Guíxols, és d'aquella època, com alguns elements de la catedral de Vic. També hi ha diversos castells –Olèrdola, Cardona, l'anomenada frontera del riu Gaià, etc.

Quant a l'art àrab, cal buscar-lo a la Catalunya Nova, al País Valencià i a les Illes. Però la conquesta cristiana va destruir la major part dels edificis. Es poden visitar les sudes de Lleida, de Balaguer i de Tortosa.

A València les campanyes contra la ciutat pràcticament no deixaren restes. Més al sud hi ha ciutats que tingueren una rellevància especial, com Xàtiva –amb castell de fundació romana reconstruït pels cristians– o Dénia –que fou la capital de la seva taifa–. Palma de Mallorca fou també capital àrab (Madina Mayurqa) però avui només es conserven l'arc de s'Almudaina i els banys àrabs. Finalment, hi ha elements aïllats, com ara uns capitells d'estil califal en una antiga basílica enfront l'ajuntament de Cornellà de Llobregat o l'anomenada finestra mora –el mihrab d'una mesquita– que es conserva a Tarragona.

ARXIU

Monestir de Sant Pere de Roda, a l'Empordà. Els vestigis de l'any 1000 són escassos.

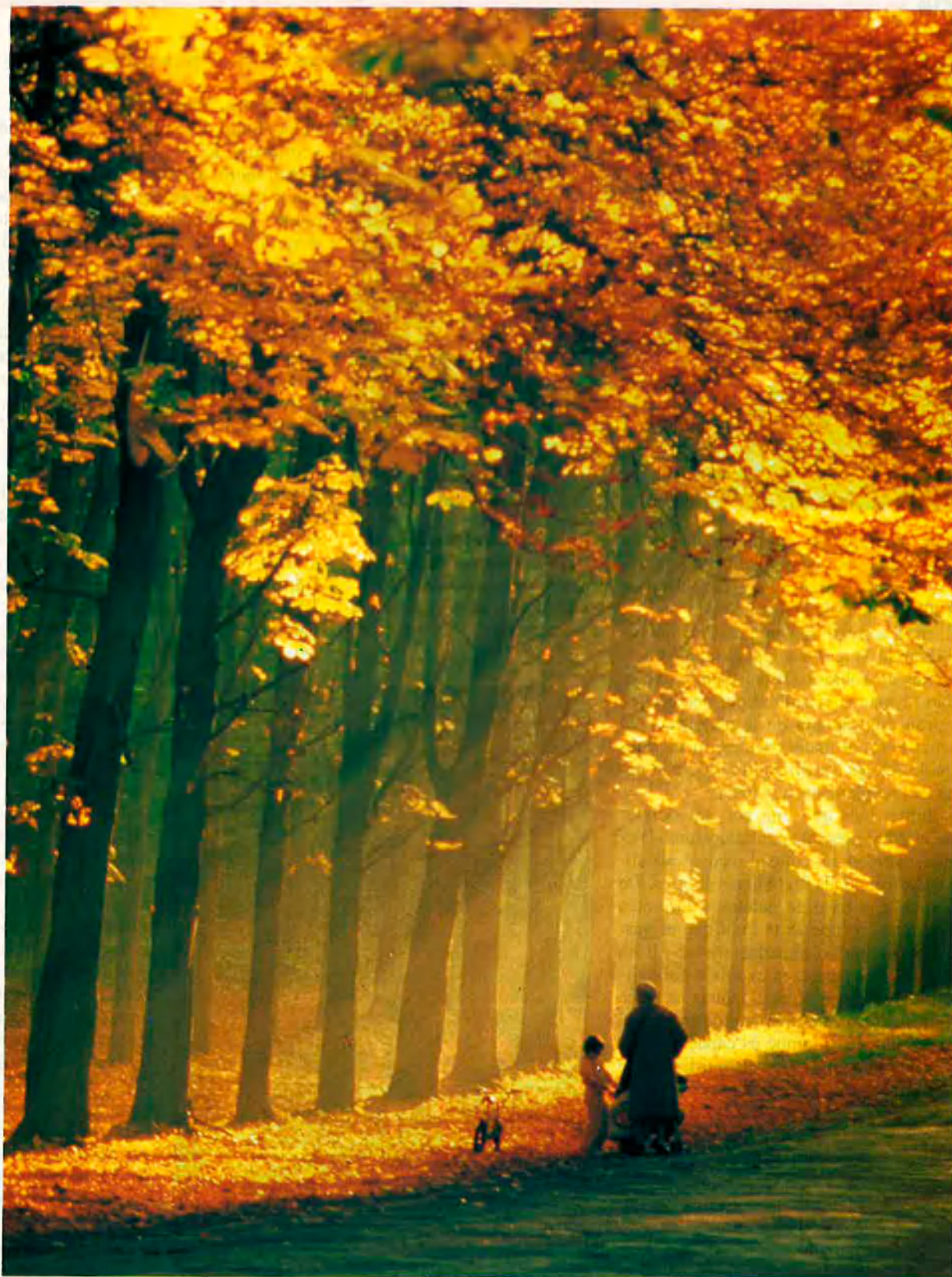
la subversió de la natura, l'obtenció de pocions màgiques o fins i tot la recreació de nous éssers. Hi hauria avui alguna imatge que ens recordés aquesta subversió de la natura? Probablement, la nova biologia molecular pot fer aquesta funció. Avui, l'home manipula la natura. Però no ja amb secrets rituals, sinó amb mètodes científics a la vista de tots. No deixen de ser elements esotèrics, és a dir, per a iniciats. Però ja no s'amaguen darrere secrets seculars.

I, de la mateixa manera, aixequen crítiques i temors. Que l'enginyeria genètica permeti obtenir plantes o microorganismes amb característiques concretes pot ser criticat pels qui pensen en un impacte negatiu d'organismes que deixem lliures a la natura, potser sense controlar-los prou. Però quan les tècniques arriben a l'ésser humà, pors i crítiques es desfermen. Contra els que defensen els beneficis que se'n poden obtenir s'aixequen els que pensen que anem massa lluny. Alerten sobre el perill d'actuar sobre embrions humans i sovint dibuixen un món on la reproducció dirigida porta a determinar quins éssers són acceptables o no o fins i tot quin tipus de persona volem dissenyar.

És obvi que les distàncies respecte a l'any 1000 són molt grans. Avui, l'esoterisme indica que les tècniques són prou complexes per ser reservades als "iniciats" –molt nombrosos– i no pas un coneixement ocult. El debat social substitueix la pura condemna, la legislació en bioètica ocupa el lloc dels judicis inquisitorials i les sentències sobre experiments permesos o prohibits es troben en comptes de les fogueres. Però subsisteix la por, una por d'endinsar-se massa en els camins de la manipulació de la natura, la por d'un excés en el desig de variar la direcció natural de les coses.

La fam. Un altre element important en les pors de l'any 1000 era la fam. Una de les fams més importants tingué lloc cap al 1002. Durant cinc anys gairebé tots els pobles europeus que abans havien pertanyut a l'imperi romà es veieren sumits en la misèria. Però si la situació fou greu, l'any 1033 encara fou pitjor a la Borgonya. Els testimonis que en queden són esfereïdors. Unes condicions climàtiques molt dures, amb extenses sequeres, van reduir al mínim la producció agrícola. Aleshores, la gent menjava allò que podia, des d'herbes fins a qualsevol animal. Fins que l'escassetat va ser tan gran que es van produir molts casos de canibalisme. Hi ha narracions que arriben a descriure fins i tot l'exhumació de cadàvers per a la seva ingestió, per bé que això semblen exageracions.

En tot cas, és cert que la solidaritat feia front a aquestes situacions. Els tresors de les

PER GAUDIR D'ALGUNES DE LES MILLORS COSES DE LA VIDA
NO NECESSITA L'ELECTRICITAT.

esglésies serviren per a adquirir el gra en mans d'acaparadors i per ajudar els més desafortunats. Segons Georges Duby, la societat de l'any 1000 era una societat solidària.

Avui, en la societat opulenta existeix aquesta fam. Fam al Tercer Món, però també enormes bosses de pobresa als països desenvolupats. No hi manca la solidaritat, per bé que sense prou consciència de la magnitud del problema. Però, al mateix temps, hi ha dues pors: la de l'excés d'artificialitat i la de la necessitat de complements a la dieta.

Sens dubte, més que una por, la societat propera al 2000 presenta contradiccions. D'una banda, exerceix un culte al menjar, als aliments sofisticats o als ingredients exòtics. De l'altra, pretén, a base de galetes o farinetes mig màgiques, recuperar la línia que el gust per la bona cuina —o el sedentarisme— li ha fet perdre. Sovint destaca el sabor dels aliments d'abans, que ja no és el mateix, ara que tants fertilitzants o additius han destrossat el menjar natural. Però també és capaç de buscar en pastilles o en xarops els nutrients que creu que fan falta al seu organisme.

D'aquesta forma, més que una por de la fam, existeix una inseguretat sobre allò que es té a l'abast, sobre la seva qualitat o el seu sabor. I la por de la fam no està pas absent, però és més aviat una por de perdre l'abundància a què estem acostumats. En vespres d'una vaga general, per exemple, acaparar aliments com si vingués una guerra no és pas estrany. De la mateixa manera que els rumors d'una pujada del preu de la benzina provoquen cues a les gasolineres, com si el temps perdut i el motor engegat durant l'espera compensessin l'estalvi. Les cues es repeteixen, de manera més lògica, si s'anuncia una vaga del sector. La por de la fam sembla ara la por de no disposar d'allò que

Avui, l'ésser humà manipula la natura. Però no ja amb secrets rituals, sinó amb mètodes científics a la vista de tots.

La por de la pèrdua d'identitat es manté ben viva. La immigració n'és el principal enemic.

ens sembla imprescindible en el món d'avui.

Invasions, immigracions. Hi ha una altra por, entre les moltes que podríem destacar i comparar. La por de les invasions. La por a l'altre, siguin assaltants amb intencions de robari o siguin tropes disposades a sotmetre pobles, sempre ha existit. Segons els historiadors, durant l'any 1000, a Europa, la por de la gent no sols es referia a la possible destrucció de les cases, als robatoris, violacions i assassinats, sinó també a invasions més pacífiques, però que comportaven l'arribada de gent amb una manera de viure completament diferent. L'arribada d'individus amb cultures o fins i tot religions i organitzacions socials ben diferents provoca la por de la pèrdua d'identitat.

Ara, la immigració procedent del Tercer Món provoca pors semblants. Els brots de racisme no sols es basen en els odis ètnics que han existit sempre. De la mateixa manera que a l'any 1000 l'altre significava el pecat, avui l'altre representa la delinqüència o la droga. Hi ha, a més, la por de perdre el lloc de treball enfront de l'immigrant. Però sobretot existeix la por de veure com el nombre de

persones que pensen i es comporten diferent augmenta. Quan es demana la limitació de la immigració, s'està mostrant aquesta por de la invasió —més o menys pacífica.

L'any 1000, segons Georges Duby, la "contaminació cultural" va afavorir Europa. Els àrabs, científicament molt més avançats, van ajudar al desenvolupament del coneixement al nostre continent. A més, Europa es trobava en expansió demogràfica i geogràfica.

Ara, la situació és diferent. Europa es troba encaixonada entre un Tercer Món que busca sortides i uns països ex-comunistes que s'aboquen a la societat opulenta occidental. I Europa, amb una menor natalitat, veu com cada vegada hi ha una barreja més gran d'ètnies. A això s'hi ajunten les operacions de neteja ètnica, que amb una violència i crueltat que no han d'envejar res a l'Edat Mitjana pretenen obtenir ter-

Passeig de Gràcia - Aragó

Via augusta - Diagonal

ritoris on "l'altre" estigui definitivament exclòs.

La fi, l'holocaust. Finalment, hi ha una por que embolcalla totes les altres: la fi del món. Els cometes ho anunciaven i la fam o la malaltia no devien ser més que altres senyals o mecanismes per arribar a aquesta fi. Avui, la xifra rodona del 2000 mou més a la commemoració que no a la por. Però si l'any 1000 hi havia el temor a la caiguda d'un cometa, a l'arribada de Satanàs o al cataclisme que Déu enviava per a l'apocalipsi, avui els temors globals també hi són.

Així, una por que ha viscut alts i baixos, però que no deixa d'estar present, és la d'un holocaust nuclear. Temor accentuat durant la guerra freda, avui encara plana per culpa dels països que, com l'Iraq o Corea del Nord, tenen o pretenen tenir la bomba atòmica, o per la proliferació de centrals. A això s'hi afegeix el tràfic de plutoni, però també les armes químiques. I, encara més, els problemes ambientals globals: l'efecte hivernacle, la destrucció de la capa d'ozó, la desertització...

Són pors de perills més palpables que no pas els desastres del primer mil·lenari. Però també són perills que es presten tant al catastrofisme com a la irresponsabilitat. Entre els qui preveuen l'apocalipsi nuclear o ecològic per demà i els qui hi veuen absurdes exageracions, hi ha la tercera via: la presa de consciència sobre el problema i l'establiment de mesures que evitin que s'agregui.

En tot cas, la por serveix per dirigir el poble pel viarany que es considera correcte. Les pors de l'any 1000 ajudaren a promoure el sacrifici i l'oració. I permeteren estendre el cristianisme enfront de costums pagans. Com diu Edmond Pognon, a la gent de l'any 1000 el que els importa és "que ploqui quan ho necessita, que no es mori la vaca, que es guareixi el nen, que per fi concebeixi la dona i que l'estimada no desitgi un altre home. No importa de qui s'obtingui".

D'un mil·lenni a un altre

Any 1000	Elements comuns i diferències	Any 2000
Pesta, lepra	<ul style="list-style-type: none"> • Concepció de la malaltia com un càstig a determinades conductes. Discriminació i aïllament dels malalts. • Coneixement de les causes de la malaltia i possibilitat d'establir mesures preventives. 	Sida
Miracles, curandera	<ul style="list-style-type: none"> • Superstició. Recerca de remei a mals que no poden ser guarits pels coneixements de l'època. • Major poder de la medicina, però també major incidència de certs mals. 	Curandera
Relíquies	<ul style="list-style-type: none"> • Recerca d'objectes que proporcionin sort o que ajudin a aconseguir determinades coses. • Símbols de personatges molt valorats o apreciats. 	Objectes de personatges famosos, amulets, insígnies
Bruixeria	<ul style="list-style-type: none"> • Por de la manipulació de la natura. Por de la pèrdua del control sobre certs experiments o del seu ús incorrecte. • Possibilitat d'establir un control jurídic i social sobre els experiments, difusió de les tècniques, que no resten en secret. 	Enginyeria genètica
Fam	<ul style="list-style-type: none"> • Por de la manca de nutrients, períodes de climatologia adversa en àmplies zones o grans masses de població en àrees improductives. • Possibilitat de guardar excedents en frigorífics i de transportar-los llargues distàncies. Augment de la productivitat per mètodes biotecnològics. 	Crítica als aliments poc naturals, ús de complementos dietètics
Invasions	<ul style="list-style-type: none"> • Pèrdua d'identitat. Por de l'augment del "pecat o del delictes". • Crides a la tolerància. Estructures socials o mitjans que poden ajudar –però també dificultar– la integració. 	Immigració
Fi del món	<ul style="list-style-type: none"> • Por d'un final catastròfic. • Anàlisi de les possibles causes que portarien a una catàstrofe. Crides d'atenció sobre els principals problemes i la forma d'afrontar-los. 	Holocaust nuclear, desastre ecològic

Avui, la gent es continuarà acollint, com en l'any 1000, a allò que se li presenti com a beneficiós i creïble. Continua confiant, com fa deu segles, en curandera o bruixots, si pateix problemes insolubles. Perquè l'important és aconseguir el que es vol. No importa de qui s'obtingui. Ara com l'any 1000. **Xavier Duran**

CINE FOTO LABORATORIO AUDIOVISUAL HI FI VIDEO

MAR, 6

Tels. 392 23 92 | 392 36 23 46003 València

SANT VICENT, 5

Tel. 352 14 77 (4 línies) 46002 València

RUSSAFA, 3

Tel. 351 99 15

**TRES TENDES D'OFERTES
T'ESPEREN TOTS ELS DIES
ESPECIALMENT DIA 7 JUNY
DIA DEL CLIENT**

- **RODETS**
- **REVELAT RÀPID**
- **REVELAT DIAPOSITIVES**
- **REVELAT BLANC I NEGRE**
- **REPARACIONS**